

[וכל שכן אם הידיעה היתה לאחריהן בזה אחר זה] — אינו חייב אלא אחת. שהואיל ואין צורך לידיעה בקרבן אשם, והיא אינה מהוה גורם בכפרה — אין היא חשובה לחלק בו.

אבל לדברי האומר שאשם בעי ידיעה בתחילה, הרי הדבר תלוי במחלוקת דלעיל, דלרבי יוחנן שהידיעה לאחר המעשים מחלקת לחטאות, (2) הכי נמי בשפחה חרופה היא מחלקת.

לפי שלדעתו, עצם הידיעה נחשבת לחלק כאילו הביא קרבן [שלכן הוא סובר שאפילו

ידיעה בתחילה. שגם אם בשעת הבאת הקרבן עדיין לא היתה לו ידיעה ודאית שחטא הרי הוא מכפר עליו. (4)

לפי שאין דין האשם כחטאת.

כי רק בחטאת כתיב בה "או הודע אליו חטאתו", ולכן אם הביא קרבן חטאת קודם ידיעת החטא אינו מכפר עליו, אלא צריך להביא חטאת אחרת לכשיודע לו שחטא, אך לא בקרבן אשם.

אם כן, מי שבעל חמש בעילות בשפחה חרופה (1) בשוגג, ונודע לו בין ביאה לביאה

ואינם יודעים מי אכל את הקודש. שהרי הם מביאים אשם מעילות בשותפות, ומתנים ביניהם שיקרב עבור החוטא מבין שניהם.

ואופן זה שייך גם באשם שפחה חרופה, כששני אנשים בעלו שתי נשים שאחת מהן שפחה חרופה, ואינם יודעים מי מהם בעל את השפחה חרופה. רמב"ן.

והריטב"א מבאר שאפילו אם באשם שפחה חרופה לא שייך שיביא בלא ידיעה בתחילה, מכל מקום כיון דאשכחן באשם מעילות דלא בעיא ידיעה, מכלל ידיעה בכל האשמות לא חשיבא.

1. הא דלא נקטה הגמרא באשם מעילות שגם הוא אינו צריך ידיעה בתחילה, משום דאתא לאשמעינן שאפילו ידיעה שבין מעשה למעשה אינה מחלקת. וזה רק באשם שפחה חרופה, שמביא אפילו במזיד ואפילו על הרבה עברות. אבל במעילה, שבאה רק בשוגג, וחייב על כל שוגג, ודאי שידיעה שבין המעילות מחלקת לשתי שגגות כמו בחטאת. תוס' ד"ה בעל.

2. היינו אם תימצי לומר דפליגי רבי יוחנן וריש

4. לכאורה קשה: כיצד שייך לכתחילה להביא מספק קרבן שאינו אשם תלוי אלא הוא "קרבן ודאי", מבלי לחשוש לחולין בעזרה.

ומבאר רש"י עפ"י הגמרא בכריתות, שהמדובר הוא באשם מעילות, שהיה מסופק אם מעל בהקדש, ומביא אשם, ועושה תנאי, שאם ישאר לעולם בספק, יהיה זה אשם תלוי. ואם יודע לו בעתיד שאכן מעל בהקדש, יהיה כבר מעתה בתור אשם מעילות ודאי, ויוצא בו גם לאחר הידיעה.

והתוס' להלן עב א בד"ה בעל הקשו, שזה שייך רק באשם מעילות שמביאין על ספיקו אשם תלוי. אבל באשם שפחה חרופה דסוגייתנו, שאין בו אשם תלוי [שרק בעבירה שחייבין עליה חטאת מביאים אשם תלוי, וכן באשם מעילה בלבד ילפינן מקרא], מה שייך לומר שיביאוהו בלא ידיעה.

ותירצו, שיכול להביאו ולעשות תנאי שאם אינו חייב באשם יהא לשלמים.

ובמסכת כריתות מבואר עוד אופן של אשם קודם ידיעה, כגון שהיו מונחות שתי חתיכות בשר, אחת של חולין ואחת של קודש, ואכלו אותן שני אנשים, כל אחד חתיכה אחרת בשוגג,

אמר ליה עולא: מעשה בעילה דלאחר הפרשה קאמרת!?! מעשה דלאחר הפרשה לא קאימנא! שודאי אין הקרבן יכול לכפר על מעשה עבירה שנעשה לאחר הפרשתו.

כי אתא רב דימי, אמר: למאן דאמר אשם ודאי בעי ידיעה בתחלה, בעל חמש בעילות בשפחה חרופה בשוגג ונודע לו בין ביאה לביאה — חייב על כל אחת ואחת.

אמר לו אבוי: מדברין משמע שדברי הכל הוא. ואיך אפשר לומר כך?

והרי הטאת, דבעינן ידיעה בתחלה, ופליגי רבי יוחנן וריש לקיש לעיל [עא ב.], וסובר ריש לקיש שהידיעות אין מחלקות.

הרי, שלדבריו, אפילו במקום שהידיעה יש לה חשיבות, מכל מקום היא אינה נחשבת כהבאת קרבן. ואם כן, בשפחה חרופה, הרי גם אם הידיעה היתה בין ביאה לביאה, דין הוא שלא יביא אלא קרבן אחד.

אכל שני זיתי חלב בהעלם אחד כיון שנודע לו תחילה על הראשון הרי הוא כאילו כבר הביא אז את הקרבן והשני אינו יכול להתכפר בו]. ואם כן, גם בשפחה חרופה, אעפ"י שהוא מביא קרבן אחד על כמה ביאות של מזיד, אבל בשוגג שהיתה לו ידיעה אפילו לאחר הביאה אחרונה [בזה אחר זה], הרי זה כאילו נודע לו על ביאה השנייה אחר כפרת הקרבן הראשון, שצריך להביא קרבן אחר על השנייה. וכל שכן כשנודע לו בין ביאה לביאה שהרי הוא כאילו הביא קרבן ביניהם.

מתקיף לה רב המנונא: אלא מעתה, בעל שפחה חרופה [וחזר ובעל] [הב"ח מוחק] והפריש קרבן, ואמר: המתינו לי מלהקריב את הקרבן עד שאבעול שוב, (3) האם הכי נמי נאמר דאינו חייב אלא אחת!?

וכי נאמר שהקרבן יכפר גם על הבעילה שלאחר הפרשתו?

וכשם שאתה אומר שהידיעה שבין הביאות אינה מחלקת [להך מאן דאמר], כך גם הפרשה שבין הביאות לא תחלק. (4)

שלאחר המעשים אין מחלקות [עיין לעיל עא ב.]. תוס' ד"ה בעל.

הידיעות שלאחר המעשים לידיעות שבין מעשה למעשה, ובשתייהן אינן מחלקות, הוא הדין בהפרשה, כשם שלאחר המעשים היא אינה מחלקת כך גם היא אינה מחלקת בין המעשים.

ועוד, שאפילו לרבי יוחנן שהפרשות שלאחר המעשים מחלקות, יש לומר שזה דוקא בחטאת, שיש ביחד עם ההפרשות גם ידיעות חשובות שגורמות את הכפרה. אבל באשם, שיש בו רק

לקיש בידיעות מחלקות [עיין לעיל עא ב.]. תוס' ד"ה בעל.

3. היינו שאבעול בשוגג, מהר"ם עפ"י התוס' המובא בהערה 4.

4. לכאורה קשה: מה הדמיון? שהרי הפרשה עדיפא מידיעה.

וביארנו התוס' בד"ה מתקיף, שהקושיא לריש לקיש היא על הצד שהוא סובר דהפרשות

יוחנן ובין ריש לקיש, בשפחה חרופה שאינו חייב אלא אחת על כל הביאות.

והכל מודים, בשפחה חרופה דחייב על כל ביאה וביאה.

ומחלוקת רבי יוחנן וריש לקיש היא בשפחה חרופה, כמה אשמות הוא חייב.

ומבארין: **הכל מודים בשפחה חרופה דאינו חייב אלא אחת — בדעולא.** והיינו למאן דאמר אשם ודאי לא בעי ידיעה בתחילה. דלדידה אפילו רבי יוחנן מודה שהידיעות אין מחלוקת.

והכל מודים בשפחה חרופה דחייב על כל אחת ואחת — כרב המנונא במעשה שלאחר הפרשה. שאפילו ריש לקיש מודה, כי אפילו למאן דאמר אשם לא בעי ידיעה, הפרשות מחלוקת בין ביאה לביאה.

ומחלוקת בשפחה חרופה — למאן דאמר **אשם ודאי בעי ידיעה בתחלה.** ואליבא דידיה היא מחלוקת דרבי יוחנן וריש לקיש. דלרבי יוחנן הסובר שידיעות לאחר המעשים מחלוקת בחטאת, הוא הדין בשפחה חרופה שמחלוקת הידיעות שלאחר הביאות את האשמות. וכל שכן הידיעות שבין הביאות.

ואעפ"י שריש לקיש לא פליג אלא בידיעות שלאחר המעשים, אבל בידיעות שבין מעשה למעשה מודה שמחלוקת, זה דוקא בחטאת הבאה על השוגג, שאפילו אם הידיעה אינה נחשבת כהבאת קרבן מכל מקום כיון שהיא בין שגגה לשגגה הרי היא מחלוקת לשתי שגגות.

אבל באשם שפחה חרופה, לא איכפת לן שהן שתי שגגות. שהרי הוא מביא גם על המזיד וגם על הרבה בעילות קרבן אחד. ורק ידיעה שהיא כהבאת קרבן בכחה לחלק.

כללו של דבר: ידיעה שבין מעשה למעשה בשפחה חרופה דינה כידיעה שלאחר המעשים בחטאת.⁽⁵⁾

אישתיק רב דימי!

אמר ליה אביי: דלמא במעשה דלאחר הפרשה קאמרת, שהיתה הפרשה בין ביאה לביאה. **וכדרב המנונא** שהשיב לו עולא. שאז ודאי חייב על כל ביאה, וזו אכן לדברי הכל היא. אבל אם היתה רק ידיעה גרידא בין הביאות הרי הדבר תלוי במחלוקת רבי יוחנן וריש לקיש, וכדעולא.⁽⁶⁾

אמר ליה רב דימי: אין! לך נתכוונתי.

כי אתא רבין, אמר: הכל מודים, בין רבי

הפרשות גרידא, אין הן מחלוקת לאחר המעשים, ואם כן, גם בין המעשים לא יחלקו.

ועוד כתבו שהרשב"א מפרש שרב דימי לא חולק על עולא. אלא שבא להשמיענו שאפילו למ"ד דבעיא ידיעה, לא מחייב ריש לקיש רק במעשה שלאחר הפרשה.

6. הריטב"א מבאר את החילוק בין חטאת

הפרשות גרידא, אין הן מחלוקת לאחר המעשים, ואם כן, גם בין המעשים לא יחלקו.

5. כתבו תוס' ד"ה כי אתא, דמדברי רב דימי דאמר "למ"ד אשם ודאי בעי ידיעה בתחילה", משמע דפליג אדעולא, וסובר דלמאן דלא בעי ידיעה הרי הקרבן מכפר אפילו על עבירות שנעשו לאחר הפרשתו. ואין לתמוה על כך,

אביי אמר: חייב.

ומבארין: **רבא אמר פטור**, היות שגם זה הוא בכל "מתעסק". **דהא לא נתכוין לחתיכה דאיסורא של מחובר** [בשגגת שבת או בשגגת איסור המלאכה], אלא נתכוין לחתיכת תלוש, שהוא מעשה היתר.

אביי אמר חייב: דהא קמיכוין בכל זאת לחתיכה בעלמא, ואין זה מתעסק אלא שוגג.

אמר רבא: מנא אמינא לה שאפילו אם התכוין לחיתוך הוי מתעסק?

דתניא: יש חומר בשבת יותר משאר מצות. ומאידך יש חומר בשאר מצות יותר מבשבת.

ומבארת הברייתא: **חומר שבת משאר מצות** — **שהשבת אם עשה בה שתיים** [ובגמרא יבואר אם הכונה היא לשתי מלאכות שונות או שחזר ועשה מלאכה אחת פעמיים] **בהעלם אחד**, חייב קרבן חטאת על כל אחת ואחת. **מה שאין כן בשאר מצות.**

ולריש לקיש הסובר כי ידיעות שלאחר המעשים אין מחלקות, הוא הדין בשפחה חרופה שאינן מחלקות, ואפילו ידיעות שבין ביאה לביאה.

עב-ב איתמר נתכוין להגביה את הירק התלוש שנפל לתוך ערוגת ירק, וטעה, וחתך את המחובר — פטור. משום דהוי "מתעסק" ולא שוגג. ומתעסק פטור מחטאת, דילפינן מדכתיב בחטאת "אשר חטא בה", דמשמע דוקא אם נתכוין לאותו דבר שחטא בו אלא ששגג שסבור שהיום חול או שמלאכה זו מותרת, רק אז הוא חייב חטאת. אבל אם התעסק בדבר אחר ובטעות עשה דבר זה הרי הוא פטור מחטאת.

ויש עוד תנאי להגדיר מעשה כ"מתעסק", שבאותו דבר שחשב לעשותו לא נתכוון לעשות בו מלאכת איסור.

והכא, לכולי עלמא הוי מתעסק, שהרי לא נתכוין כלל למעשה חיתוך אלא להגביה בלבד. (1)

אבל, אם נתכוין לחתוך את התלוש, וחתך את המחובר — פליגי בה רבא ואביי.

רבא אמר: פטור.

דאמר ידיעה שלאחר המעשה מחלקת.

1. רש"י. ולדעתו, סוגיין מיירי בנתכוין לחתוך או להגביה את התלוש הזה ולבסוף חתך מחובר אחר.

אולם דעת תוס' בסוגיין בד"ה נתכוין, ובכמה מקומות בש"ס, דתרי מתעסק נינהו.

א. כאשר נתכוין לחתוך או להגביה את התלוש ונמצא שהוא עצמו מחובר. ובהכי מיירי

לאשם שפחה חרופה: בחטאת, כיון דבשעת ידיעה אינו בר קרבן, שאילו חטא באותה שעה היה מזיד, שאינו מביא קרבן, הילכך דין הוא שהידיעה תחלק בין שוגג לשוגג. אבל הבא על שפחה חרופה, שהוא חייב גם על המזיד, ואפילו בשעת ידיעה הוא ראוי להביא קרבן כמו שוגג גמור, לפיכך אין הידיעה מחלקת בין השגגות. לולי זאת שהידיעה חשובה ככפרה, כיון שנודע בחטאו וניחם עליו. שזהו הטעם בחטאות, למאן